

AYALA MALACH PINES • **Âşık Olmak**

AYALA MALACH PINES 1945'te Kırgızistan'da doğdu. Kudüs İbrani Üniversitesi'nde psikoloji okudu. Klinik, sosyal ve endüstriyel psikoloji alanlarında uzmanlaşan Pines, Boston Üniversitesi'nde doktora ve profesörlük derecelerini aldı. Uzun yıllar İsrail'deki Ben-Gurion Üniversitesi'nin İdari Bilimler Fakültesi'nin İşletme bölüm başkanı olarak görev yaptı. Akademik kariyerinin yanı sıra ABD ve İsrail'de çift terapisti olarak çalışan Pines, 2012'de hayatını kaybetti. Fransızca, Almanca, İspanyolca, Macarca, Lehçe, Yunanca, Türkçe, Korece, Japonca, Çince ve İbranice gibi pek çok dile çevrilen kitaplarından bazıları şunlardır: *Romantic Jealousy: The Shadow of Love* (Aşk ve Kıskançlık, Okuyan Us Yayınları, 2005), *Career Burnout: Causes and Cures* (Elliot Aronson'la birlikte), *Career Choice in Management and Entrepreneurship: A Research Companion* (Mustafa F. Özbilgin'le birlikte), *Falling in Love - Why We Choose The Lovers We Choose* (Aşık Olmak - Sevgilerimizi Neye Göre Seçeriz?, İletişim Yayınları, 2010), *Couple Burnout. Causes and Cures* (Çiftlerde Tükenmişlik, Sebepleri ve Çözümleri, İletişim Yayınları, 2017).

Falling in Love. Why We Choose The Lovers We Choose

© 2005 Taylor & Francis Group, LLC

İletişim Yayınları 1512 • Psykhe 1

ISBN-13: 978-975-05-0802-8

© 2010 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1-5. BASKI 2010-2015, İstanbul

6. BASKI 2017, İstanbul

DİZİ EDITÖRÜ Bahar Siber

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Bahri Özcan

DİZİN Ekrem Buğra Büte

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

AYALA MALACH PINES

Âşık Olmak

Sevgililerimizi Neye Göre Seçeriz?

Falling in Love
Why We Choose The Lovers We Choose

ÇEVİREN Mercan Yurdakuler Uluengin

*En sevdiklerime:
Çocuklarım Itai'yle Shani'ye
Kocam Israel'e
Annem Judith'le babam Zeev'e*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	9
GİRİŞ	
ÂŞIK OLMAK VE BU KİTAP HAKKINDA	11
BİRİNCİ KISIM	
BİLİNÇLİ ROMANTİK SEÇİMLER	35
BİRİNCİ BÖLÜM	
COĞRAFI YAKINLIK: GÖRÜNMEZ ÇÖPÇATAN	37
İKİNCİ BÖLÜM	
UYARILMA: AŞKIN İKSİRİ	51
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
GÜZELLİK VE KARAKTER	73
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
BİR ELMANIN İKİ YARISI MI, ZIT KUTUPLAR MI?	105
BEŞİNCİ BÖLÜM	
İHTİYAÇ TATMİNİ VE AŞKA KARŞILIK VERMEK: SEV SENİ SEVENİ	129
ALTINCI BÖLÜM	
ROMANTİK AŞKIN SEYRİ: BİR SÜREÇ OLARAK ÂŞIK OLMAK	145
YEDİNCİ BÖLÜM	
ERKEKLER, KADINLAR VE AŞK ÜZERİNE: STATÜ VE GÜZELLİĞİN ROLÜ	165

İKİNCİ KISIM

BİLİNÇDİŐİ SEÇİMLER 205

SEKİZİNCİ BÖLÜM

AŞKA AÇIK OLMAK 207

DOKUZUNCU BÖLÜM

ERKEKLER "ANNE"YE, KIZLAR "BABA"YA ÂŞIK OLUR 231

ONUNCU BÖLÜM

İŐSEL ROMANTİK İMGE 253

ON BİRİNCİ BÖLÜM

DÖRT ÖYKÜ 289

ÜÇÜNCÜ KISIM

UZUN SÜRELİ İLİŐKİLERDE ROMANTİK AŞK 311

ON İKİNCİ BÖLÜM

SORUNLARI GELİŞİM FIRSATLARINA ÇEVİRMEK 315

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLİNÇDİŐİ AŞK VE İŐ SEÇİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ 341

EK 1

ROMANTİK SEÇİM ATÖLYELERİ: ROMANTİK ÇEKİM ŐİFRENİZİ NASIL KIRACAKSINIZ? 351

EK 2

BİR ROMANTİK İLİŞKİNİN ÇÖZÜMLENMESİ 363

EK 3

ARAŞTIRMA BULGULARI 365

KAYNAKÇA 371

FOTOĐRAF KAYNAKÇASI 393

DİZİN 395

TEŞEKKÜR

Etrafımda aynı zamanda çok değerli arkadaşlarım olan zeki, sevgi dolu ve cömert meslektaşlarım olduğu için kendimi şanslı bir kadın olarak görüyorum. Hepsi işi başından aşkın, çalışan insanlar oldukları halde, bu kitabın taslağını okumaya vakit ayırıp onu derin yorumlarıyla muazzam bir şekilde geliştirdiler. Çok eski arkadaşım sevgili Dr. Anya Lane, kitaba engin psikanalitik kuram bilgilerini kattı. Kendime örnek aldığım sevgili arkadaşım Dr. Lillian Rubin, kitabı kısa ve öz, anlatımını daha açık hale getirmeme yardımcı oldu. Akıllı ve sağduyulu ruh kardeşim Dr. Carole Pettiet, kitabı son kelimesine kadar okuyarak kitabın hem düzenini hem de üslubunu iyileştirmemi sağlayan paha biçilmez yorumlarda bulundu. Dr. Orenya Yainai, âşık olmanın mantıksızlığıyla ilgili fikirlerimi netleştirdi.

Fakat yine de en büyük teşekkürü, araştırmalarım ve klinik çalışmalarım katılıp dokunaklı, heyecan verici, şiirsel, romanlara taş çıkartan aşk hikâyelerini benimle paylaşan yüzlerce kişiye sunuyorum.

-
- Kitaptaki alıntılar, görüŖülen kiŖilerin kimliğini gizli tutmak amacıyla deđiŖtirilmiŖtir.
 - Kitapta ele alınan vakaların pek çoğu, heteroseksüel çiftler için olduğu kadar eŖcinsel çiftler için de geçerlidir.
-

ÂŞIK OLMAK VE BU KİTAP HAKKINDA

Aşk kusurlara daima kör,
Daima zevke yatkın,
Kural tanımaz, kanatlı, taşkın,
Kırar tüm zincirlerini zihninin.

– William Blake, “Poems”, *William Blake’s Notebook*

Aşk, gözü hatalara kör eder.

– Moşe İbn Ezra, *The Song of Israel*

EROS’LA PSYKHE

Psykhe tanrıçalar kadar güzeldi. Ölümlü kadının güzelliği öylesine dillere destan olmuştu ki, insanlar dört bir yandan onu görmeye gelip hayranlıkla izliyordu. Onu kıskanan aşk ve güzellik tanrıçası Aphrodite (Venus), oğlu Eros’a başvurdu. Eros, aşk oklarından ne dünyada ne de cennette kaçış olan, güzel kanatlı bir gençti. Aphrodite’in hain planına göre, Eros Psykhe’nin çirkin bir canavara vurulmasını sağlayacaktı. Ancak aşk tanrısı, güzeller güzeli Psykhe’yi görür görmez, kendi oklarından biri kalbine saplanmışçasına deliler gibi âşık oldu. Psykhe’nin gözlerini bağlayıp (bkz. Resim 1) büyümlü şatosuna kaçırarak onu karısı

Resim 1. Yunan mitolojisinde aşk tanrısı olan Eros, ruhun kişileştirilmiş hali olan gözleri kapalı Psykhe'yi kollarında taşıyor. Âşık olduğumuz zaman, ruhlarımız, Eros'un kanatlarında gözleri bağlı halde havalanır.

yaptı. Psykhe'nin uyması gereken tek bir kural vardı: Eros'u asla görmeyecekti. Psykhe kendine hâkim olamayarak, bir gece elinde mumla, uyanan kocasına bakacak oldu; fakat Eros'un güzelliğinden gözleri kamaştığı için eli titredi. Yanan mumdan akan kızgın bir damlayla uyanan Eros, karısının kabahatini anlayınca ortadan kayboldu. Kocasına umutsuzca âşık olup onu geri kazanmaya karar veren Psykhe, aralarında Aphrodite'in de bulunduğu tanrıları yardıma çağırırdı. Çeşitli girişimlerden ve sıkıntılardan sonra, aşk tanrısını kendisinin bile geri çeviremeyeceğini anlayan tanrıların tanrısı Zeus'un (İupiter) yardımıyla, Psykhe ölümsüzlüğe kavuştu;

Eros'la evliliği de tanrılar tarafından onaylandı.

Böylece romantik aşkla (Eros) insan ruhu (Psykhe), sonsuza dek birleşmiş oldular.

Tanıştığımız andan itibaren bir şey beni ona çekti. Aslında o sırada başka biriyle birlikteydim, ama tavırlarında öyle bir şey vardı ki karşı koyamadım... Çok ama çok hoşlandığım birkaç erkekle daha aynı şey oldu. Daha ilk andan olacakları biliyordum. Ama şehvet değildi bu. Etrafta ondan çok daha yakışıklı

erkekler olduğu kesin. Onda özel bir şey ya da birkaç şeyin birleşimi vardı... bakışları, duruşu... bu tür hayvani şeyler.

Tuhaftır, onu ilk gördüğümde yanlış izlenime kapıldım. Arkadaşım Bob'ın güzel, sarışın komşusuydu. Bana hafif bir kız gibi gelmişti. Ama onu daha yakından tanıdıkça kesinlikle öyle olmadığını anladım. Bob'la çok sık görüştüğüm için onu da sık sık görüyordum; ona İtalyanca çalıştırıyordum. Sonradan anlaşıldı ki, İtalyancası benimkinden çok daha iyiymiş.

Onunla tanışmamı, ona deli gibi âşık olan bir arkadaşım istedi. İlk tanıştığımızda arkadaşımın onda ne bulduğunu hiç anlamadım. İkinci görüşmemizde biraz konuşma fırsatımız oldu da, arkadaşımın onu neden o kadar beğendiğini anladım. Çok ilginç biriydi, konuşması çok keyifliydi. Beni güldürüyordu, ona âşık oldum. Çok sevimli, komik ve sıcak geldi bana... O zamanki erkek arkadaşımdan hızla soğudum. Onunla daha fazla görüşebilmek için elimden geleni yapıyordum. Evinin önünden geçmek için bisiklet yolunu değiştirmiştım. Ama hiç oralı olmuyordu. Sonradan çok utangaç olduğunu öğrendim. Öteki çocukla beraber olduğumu sandığı için ortalığı karıştırmak istememiş meğer. Anlaması epey uzun sürdü. Sonunda, yaklaşık altı ay sonra çıkmaya başladık. Ben galiba “O çocuk tarihe karıştı,” gibi bir şey dedim, o da “O zaman biz çikalım,” dedi. İşte ilişkimiz böyle başladı. Şu anda çok heyecanlı gidiyor. Her an beraberiz.

Verdiğim derslerden birini alıyordu. Dersle çok ilgileniyor, benimle çok vakit geçiriyordu. Zamanla iyi arkadaş olduk. Başta ona karşı bir çekim hissetmedim. Şimdiyse her şey bambaşka... Böyle bir ilişki yaşamayanlara acıyorum. Beni tamamlıyor. En güzel tarafı da beraber yaşamak... basit şeyler. Birbirimizi ve ilişkimizi seviyoruz. Bir keresinde bana telefonda “Sana âşık olmaya âşığım,” dedi.

AŞKIN SİHRİ

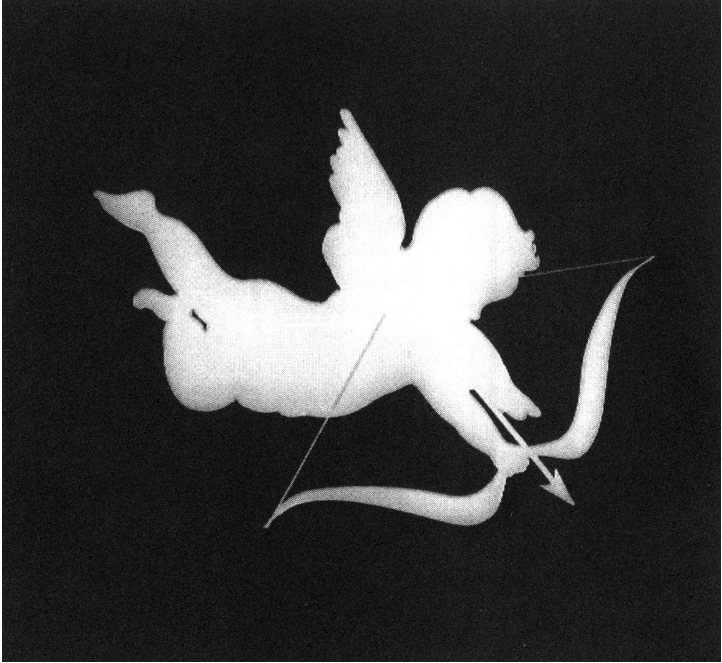
Aşk kıvılcımlandıran nedir? Neden bir kişi o ateşi tutuşturur da, ondan daha uygun görünen bir başkası tutuşturmaz? İnsanlar tarih boyunca aşk iksirlerine, büyülere, dualara, cadılara ve efsunculara başvurarak aşkın esrarını çözmeye ve denetlemeye çalıştılar. Âşık olmanın çoğu kişinin yaşamındaki duygusal açıdan en yoğun, en coşkulu, en heyecanlı, en önemli deneyimlerden biri olduğu göz önünde bulundurulursa, bu hiç de şaşırtıcı değil. Alan Watts, âşık olmayı, mistik bir hayal görmeye benzeyen “ilahi bir çılgınlık” olarak tanımlıyor.¹

Âşık olmak, yıldırım çarpması gibi bir şey; o yüzden de mistik hayallere son derece benziyor... İnsanların [bu deneyimleri] nasıl edindiklerini bilmiyoruz, neden yaşadıkları da hâlâ tam olarak açıklanamıyor. Böyle bir deneyim yaşayacak kadar şanslı olup da bunu reddetmek, bana yaşamı inkâr etmek gibi geliyor. (s. 23)

Çiftler, aradan yıllar geçmiş olsa bile birbirlerine nasıl âşık olduklarını en küçük ayrıntısına kadar anlatabiliyor. Bazen, nadir de olsa, ilk görüşte âşık olunuyor.² Çoğunlukla aşk, uzun bir arkadaşlıktan sonra filizleniyor. Romantik çekimi kıvılcımlandıran, kimi zaman sevgilinin dış görünüşü, kimi zamansa muhteşem, sevilesi mizacı ya da iki kişiyi derinden etkileyen ortak bir deneyim oluyor. Hoşlanma doyurucu bir aşka, bir bağlılığa evrilebildiği gibi, yıkıcı, ıstıraplı bir ilişkiye de dönüşebiliyor. Kimi zamansa inceldiği yerden kopuyor. İşte o zaman kafamız karışıyor. Madem ortada sevecek bir şey yoktu, “Ben nasıl oldu da gidip bu değmez insana âşık oldum?” Kaçınılmaz yanıtımız şu: “Aşk gözümü kör etmişti.” Yaramaz melek Cupido’nun masum kurbanlarına rasgele aşk oku fırlattığına inanan Romalılar gibi, pek çoğumuz aşkın rastlantısallığına inanıyoruz. (Bkz. Resim 2, Cupido.)

1 Watts, 1985.

2 Araştırmalarıma göre ilk görüşte aşk, ilişkilerin yalnızca %11’inde yaşanıyor.

Resim 2. Cupido. Roma mitolojisinde Cupido, aşk ve tutku tanrısıdır; Latince'de *cupido* tutku demektir. Aşk ve güzellik tanrıçası Venus'un oğludur. Yaramaz Cupido ne yaşa bakar ne de toplumsal sınıfa. Oradan oraya uçup, gerek tanrılara, gerekse ölümlülere rasgele ok atar. Bu oklara hedef olanlar, aniden âşık olup sonsuz bir tutkuyla yanmaya başlar. (Cupido, Yunan tanrısı Eros'la özdeşdir.)

Görünen o ki, hem gerçek hem de mecazi anlamda *vuruluyoruz*. Sanki sakın sakın sokakta yürürken, birdenbire Cupido'nun okuna hedef olup düşüyoruz. Gerçekten de geniş bir aday yelpazesinden yaptığımız nihai romantik eş seçimini genellikle vurulma belirler. Bazı araştırmacılar, vurulmanın “doğası gereği tesadüfi” olduğunu öne sürer.³

Bu nedenle profesyonel olsun olmasın pek çok kişi, âşık olmanın evlenmeye yeter sebep olduğuna inanmaz. Ne de olsa âşkın gözü kördür; aşk mantıksız ve geçicidir. Halbuki bir hayat arkadaşı bulmak ciddi iştir. Evliliğin sonsuza dek sürme-

3 Lykken ve Tellegen, 1993.

si beklendiğinden, iyice düşünülüp taşınılır. Öyle de olmalıdır. Fakat acaba aşkın gözü gerçekten kör müdür?

AŞKIN GÖZÜ KÖR MÜDÜR?

Mevcut kuram ve araştırmalar, kendi araştırmalarım ve yıllara dayanan klinik çalışmalar sonucu, aşkın gözü kör müdür sorusunun yanıtının kesinlikle “Hayır!” olduğuna karar verdim. Bu kitapta tesadüfen ya da kazara âşık olmadığımızı, aksine gerek bilinçli gerek bilinçdışı yollarla kime âşık olacağımızı dikkatle seçtiğimizi göstermeye çalışıyorum. Sevgililerimizi nasıl ve neden seçtiğimizi bulmaya gayret ediyorum. Bu sorular tartışıldıkça, bize “yanlış” gibi görünen kararları neden bu kadar sık aldığımız da açıklığa kavuşuyor. Ancak kavramak ve anlamak yeterli değil. Bu nedenle kitabın son kısmında bu tür hataları bireysel ve ortak gelişim fırsatlarına çevirmeye yönelik adımlar öneriliyor. Aşkı arayanlar içinse kitabın her bölümünde somut ipuçları bulunuyor.

İKİ KÜLAH

Bu kitap, bir psikolog olarak başıma taktığım iki ayrı külahı temsil ediyor. Bunlardan biri, yıllardır çiftlerin ilişkilerinin çeşitli yönlerini incelemiş bir sosyal psikolog ve araştırmacıya ait.⁴ Diğeriyse, ilişkiler konusunda yüzlerce bireyle ve çiftle çalışmış bir klinik psikoloğa ait. Ben her iki külahı da rahatlıkla takıp çıkarsam da, psikolojinin bu iki dalındaki meslektaşlarım genellikle birbirini hafife alırlar. Sosyal psikologlar, pek çok denegin katıldığı kontrollü araştırmalar yapmaktan hoşlanırlar. Klinik psikologların genellikle hastalardan oluşan az sayıda kişiyile yapılmış klinik çalışmalarına dayanan verilerini en iyi ihti-

4 Araştırmalarım ve yayımlanmış kitaplarım, ilişki bıkınlığı, romantik kısıncılık, cinsiyet psikolojisi ve jonglölük (çalışan kadınların rol çatışması) gibi konuları kapsıyor.

malle bilimsellikten uzak bulurlar. Klinik psikologlarsa, sosyal psikologların karmaşık istatistiksel yöntem takıntısını sıkıcı, bulgularınıysa anlamsız ve önemsiz bulur.

Ben, her iki yaklaşımı da değerli ve bütüncü buluyorum.⁵ Bunların kullandığı araştırma yöntemleri (biri nitel, diğeri nicel) farklı olduğu gibi, âşık olmakla ilgili sordukları sorular da farklı. Sosyal psikoloji, nasıl âşık olunduğuna odaklanıyor. Romantik aşkın alevlenme olasılığını artıran koşullar nelerdir? Klinik psikolojiye, neden belli bir kişiye âşık olduğumuza odaklanıyor. Sosyal psikoloji araştırmaları sayesinde insanlara, âşık olma olasılıklarını artırmak için neler yapabilecekleri ve girecekleri romantik ilişkilerin doyurucu olması için hangi ölçütleri kullanmaları gerektiği konusunda belirli, somut tavsiyelerde bulunmak mümkün. Klinik psikoloji kuramları sayesindeyse, insanlar neden belli kişilere ya da belli kategorilerdeki kişilere âşık olduklarını anlayabilirler.

Araştırmacılar, klinik psikologların bu tür sorularla uğraşmasını bilimsellikten uzak, bulgularınıysa temelsiz kabul ederken, klinik psikologlar da genellikle araştırmacıların bulgularını basit ve önemsiz bulur; ben çalışmalarım da her iki yaklaşımı da değerlendiriyorum. Romantik çekim şifrelerini hep birlikte çözmemiz gerektiğine inanıyorum. O nedenle bu kitapta (a) âşık olma ve romantik eş bulma olasılığını artıracak somut önerilerde bulunmaktan, (b) her birimizin kime âşık olacağını (veya kimi zaman neden aşktan uzak durmamızın daha doğru olduğunu) belirleyen romantik çekim şifrelerini çözecek ipuçları vermekten kaçınmıyorum. Kitabın ilk kısmında sosyal psikoloji bakış açısı, ikinci kısmında klinik psikoloji bakış açısı ele alınıyor; Üçüncü Kısım'daysa uzmanlığı çiftlerle çalışmak olan bir sosyal ve de klinik psikolog olarak benim bakış açım bulunuyor. Belli bir araştırmanın veya kuramın ayrıntılarını merak eden araştırmacılar, öğrenciler ve okurlar, bunlara dipnotlardan ulaşabilirler.

Bu kitap, bir yandan başkaları tarafından yapılmış araştırmaların ayrıntılı bir incelemesini içeriyor, diğer yandan da benim

5 Pines, 1999.

katkıda bulunduğum araştırmalara dayanıyor. Kitap boyunca özellikle üç nitel araştırma çok sık anılıyor. Bunlardan birincisinde yaklaşık 100 genç kadınla erkek, hayatlarındaki en ciddi romantik ilişkiye dair mülakata tâbi tutulmuştur.⁶ Kültürlerarası bir çalışma olan ikinci araştırmada, Amerikalılarla İsraililerin âşık olma öyküleri karşılaştırılmıştır.⁷ 100 çiftin katıldığı üçüncü araştırmadaysa, eşlerden her birinin diğerine âşık olma gerekçesiyle, sonradan ilişkide yaşadığı en büyük sıkıntının nedeni karşılaştırılmıştır.⁸

- 6 İlk araştırma Kaliforniya Üniversitesi'nde (Berkeley), gelişim psikologları Jeanne ve Jack Block tarafından yürütülen uzun süreli bir araştırma projesinin parçasıydı. Araştırma, yirmi beş yıl önce çocukların kişilik gelişiminde cinsiyete göre sosyalleşmenin etkisini araştıran ilk ve en önde gelen akademisyen olmakla kalmayıp, müthiş bir örnek insan ve bir hanımefendi olan Jeanne Block tarafından başlatılmıştı. Jeanne, beklenmedik bir zamanda kanserden öldü. Onu tanıyan herkes gibi ben de onu hayranlıkla severdim. Umarım bu kitapla onun hatırasını yaşatmaya ufak bir katkıda bulunmuş olurum. Jeanne ve Jack Block, 103 adet çocuğu 3 yaşından 23 yaşına kadar izlemiştir. 23 yaşında yapılan takip araştırmasının bir bölümünde bu gençlerden 93'üyle romantik ilişkileri hakkında ayrıntılı görüşmeler yapılmıştır. (Yirmi yıllık araştırma boyunca baştaki 103 katılımcıdan bazıları araştırmayı bırakmış, bazılarıyla da herhangi bir nedenle bu son aşamada görüşülmemiştir.) Bu 93 katılımcıdan bazılarının hiç romantik ilişkisi olmamış; bazılarıysa evlenmiş ve çocuk sahibi olmuştur. Kimileri evlenmekle kalmayıp, 23 yaşına kadar boşanmıştır. Bu görüşmeleri izledikten sonra deşifre ederek, onları niceliksel olarak çözümlememi sağlayacak bir kodlama sistemi geliştirdim (Bkz. Ek 2, Bir Romantik İlişkinin Çözülmesi). Bu kodlama sistemini kullanarak görüşmeleri iki deneyimli klinik psikologla beraber çözümledim (Ç.N. Bundan böyle bu görüşmeler "romantik çekim görüşmeleri" olarak anılacaktır). Bu çözümlemelerden elde edilen bilgiler kitap boyunca tartışılıyor (ve ektaki tablolarda özetleniyor). Araştırmanın finansal desteğini Ulusal Ruh Sağlığı Enstitüsü hibesi (M11 16080) sağlamıştır. Bilgisayar uygulamaları için Adam Kreman'a, yardımcıları ve bu verileri kullanmama izin verdiği için de Jack Block'a teşekkür etmek istiyorum. Araştırmanın sonuçlarından bazıları "A Prospective Study of Personality and Gender Differences in Romantic Attraction" (Pines, 1998b) isimli bir makalede sunulmuştur.
- 7 İkinci kültürlerarası araştırmanın İsrail'de yapılan kısmı Tel Aviv Üniversitesi'nde ve Teknoloji, Sanat ve Bilim Enstitüsü'nde, psikoloji öğrencilerim Liat Bernstein, Keren Adir, Dana Talmor, Shalhevet Cohen, Michal Katz, Irit Noiberg, Rachel Radsevski, Sarit Reisman, Ruti Sharf ve Dalit Shoshan'ın yardımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Her biri, 23 yaşlarındaki beşer erkek ve beşer kadınla görüşmüştür. Araştırmanın sonuçları "The Role of Gender and Culture in Romantic Attraction" (Pines, 2001) isimli makalede yayımlanmıştır.
- 8 Üçüncü araştırma, kitabın üçüncü kısmında ve "Fatal Attraction or Wise Unconscious Choices: The Relationship Between Causes for Entering and Breaking Intimate Relationships" (Pines, 1997) isimli makalede açıklanmaktadır.